בעל הפיקין והעיקל. כדמפרש וקמפרש עיקל בריצפ כל שהוא מקיף פרסומיו כציונצ ומחבר פרסות רגליו זו לזו ומין מרכובותיו [ט] נוקשות זו לזו שעוקמות כלפי חוץ: **פיקה יוצאה מגודלו.** תחיכת כשר עגול כפיקה יולאה מגולו: **עקיבו יוצאה מאחוריו.** כדמפרש בגמרא שמוקו עומד בתמלע רגלו שהלי הרגל [יא] עומד בפניס וחלי לתחור: **רחבות בשל אווז.** [יב]שקולות הן כשל חוז ומין מרכן יתר על רחבן: **עד הפרק.** פרק החמלעי: **למטה מן הפרק.** להיינו לגד הלפורן שמחוברין כולן ומחבר שיהו [יג]מסולקים כשר: **יתירה.** מלבע יתירה:

אם יש בה עצם פסול. [יג] הואיל ומחבר שהרי הוא ממוסר לשר ומחני׳ לימנ דקרל נקט נקט להו ומחני׳ לימנ דקרל נקט: **גמ׳ הקישן.** לימיו המקים בקרסולין: **והעיקל והקילבן.** היינו פיקה יולאה מגולו: **בעל הפיקין והשופנר גרסי׳: בפתות הרבה.** [יד]שלימתרל שלו שקורין קנ״ל גדולה מאד: **טריפה.** קולטנ״ל: למעלה בדריימל היינו למטה למחני׳: **ובנספרת על גב היד.** שנספרת עם שאר המלעות שעומדת בשורתן בהיות קחני ממני׳ למשיכ מכאן: **אם היה בה עצם ואין [בה] צפורן.** רבותא נקט [טו] שע״ג לחין בה לפורן חשיב מכאן מס נספרת ע״ג היל: **מטמא במגע ובמשא ובאהל.** וכגון שים בה בשר קלף ולא בזית לחי הוה בה בזית בשר חפי׳ לינה נספרת אן חין בה עלם שמא מטמא בחלל חפי׳ בזית מן המת עלם מטמא בחלל ובזית לחי נספרת עמי למשיכ מכאן בחלל חלף עלמות מטמאין בחלל חלף ומי לא הוה [טז] בשר כלל חפילו נספרת עמי ד״ג לליכא מלקת בשר מטמא חע״ג לליכא בזית הוחיל ונספרת על גב היל למשיכ מכאן בחלל חלף עלמות מטמאין בחלל חלף ומי לא הוה בזית מן המת מטמא בחלל ומי להה בזית מן המת מטמא בחלל ומי לא הוה [יז] בשר כלל חפילו נספרת עמי למשיכ מכאן בחלל חלף עלמות מטמאין בחלל חלף ומי לא רוב מנין או רוב עלם מנין בחלל חלף עלמות מטמאין בחלל חלף ומי לא רוב מנין או רוב הקב מכאן

ובשאר דברים המשכרים ודלא כר' יהודה. הא דתניא בפ"ק דזבחים (דף יד:) זר ומום ושיכור ועבדי מוסגלה ובהולכה ובזריקה פסול יש לומר מומי מקטו שיכור הוה ליה למימר שמומי יין כו) ופרועי ראש ומומר הכתוב ר' חייס כהן ר"ע למיירי בשאר דברים המשכרים וכר' יהודה למיתל עבודה כלמוקמינן שיכור לכהן בשאר דברים המשכרים עי):

הניחא למ"ד צריך לפרט כו'. פלוגתא היא לר"ע ורב ספק בפ' השולח (גיטין דף לה:) ונראה להלכתא כר"פ צריך לפרט דשרתה הוא ומפיקו לפי הספרים דגרסי התם רב שמא במקום רב ספא אין הלכה כרב נחמן דלעו לענין דינא מיתשיל מ) להדין מלמה הבאה לגבות במומה מלא לענין איסורא מיתשיל דהשתא התם דקאמר ומי אמרת לצריך לפרט זימנין מח) דגזחן ליה לדיבוריה ודב הונא נמי שהוא גדול בתכמה ובמנין קשבר נמי התם צריך לפרט:

הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה. פי' בקונטרס פלוגתא דשמ' גיטין דהשולח גט לאשתו (דף מו.) גבי המולית את הפרה. שהוא כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר לחיבא פריעתא שנדרה נדר שאין לו היתר ומלא ידעו בו רבים יחזיר דלא חיים לקלקולא ות"ת מנלן דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה בהכי דקשבר יש לו הפרה דלמא רבנן לקלקולא לחוד פליגי ובהיתיא שמעתין דהתם נמי פשיטא ליה להש"ס דקשבר רבנן יש לו הפרה דקאמרי רבנן מעה יש לו הפרה דלמא רבנן לחלק מבל [ג] בהודר ברבים שחלק ר' יהודה שם לא מיתת דאין לו הפרה דלמא רבנן לפרושי לחלק [ד] נמי הוה לפרושי בפ' לפרושי מ) ומדרבי יהודה מלינן לה בפ' השולח (גיטין דף לה:) גבי מלמה שהמקין [ה] רבן שמעון בן גמליא שהרי הודרת ליתומים כל מה שילכו כו' וקאמר רב הונא לא שנו אלא שלא ניתת אבל ניתת אין מדירין אותה למיפר לה בעלה אפילו נדרה ברבים ואמאי מכמי נדיר אותה על דעת רבים שאין לו

שית דידיה ושית דברעיה. בילו אמת ובגלגו אמת היה יתר ולא כמיהן: **כמותך יתמעטו ממזרי ונתיני מישראל.** כל ממזרים שבישראל יהיו כמותך ויהיו ניכרין שמטפה פסולה הן ולא ידבקו בהן: **איטר ברגל.** שכשמהלך עוקר רגל השמאל תמלה מה שאין כן רגל ימין:

יתר בידיו וברגליו ע): **אמר ר' יצחק ושניהם מקרא אחד דרשו** א) **ותהי עוד מלחמה** ב) **ובתי'** ב) **ויהי איש מדון** ע) **אצבע ידיו** ע) **ואצבע רגליו** שש ושש ג) **מר סבר בגנותיה משתעי ומר סבר בשבחיה משתעי אמר רבה מה לי דכתיב שש ושש עשרים וארבע מספר צריבי דאי כתב רחמנא שש ושש הוה אמינא שית דידיה ושית דברעיה כתב עשרים וארבע ואי כתב עשרים וארבע הוה אמינא** (ע) **הוא חמש** ד) **מהאי גיסא ושבע מהאי גיסא כתב שש ושש מספר בנספרת ע"ג היד תניא א"ר יהודה מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע אמר לו כמותך ירבה בישראל אמר לו ר' יוסי** ג) **משם ראיה כך אמר לו כמותך יתמעטו ממזרי ונתיני מישראל: השולט בשתי ידיו: ת"ר** א) **איטר בין ביד בין ברגל פסול השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין מר סבר בחישותא אתחלא** ה) **בימין ומר סבר בריותא אתחלא בשמאל: מתני'** ב) **הכושי הגיחור והלבקן** ו) ג) **והקפח והננס** ה) **והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים** ז) **מהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה רשב"ג אומר שוטה** ז) **מן הבהמה אינה מן המובחר** (ג) **רבי אלעזר אומר אף בעלי** ח) **הדלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה: גמ'** כושי **אוכמא גיחור חיורא לבקן סומקא** ט) **איני והא ההוא דאמר להו מאן בעי** (ג) **לוקיאני ואישתכח חיורא אלא כושי אוכמא גיחור סומקא כדאמרי אינשי סומקא גיחיא לבקן חיורא כההוא דאמר להו מאן בעי** (ג) **לוקיאני ואישתכח** ז) **קפח** י) **תני רב זביד גבוה איני** יא) **והתני ר' אבהו מנין שהקב"ה משתבח בבעלי קומה שנאמר** ג) **ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו אמר רב פפא** כ) **באריכא שמיטה סניא אמר ר"ל גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן תורן ננם לא ישא ננסת שמא יצא מהם** י) **אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא מהם בוהק שחור לא ישא שחורה שמא יצא מהן** יב) **טפוח: החרש השוטה והשכור שכור** יג) **מחיל עבודה בהדי מומי** יד) **דמחילי עבודה בעי למיחשב בשאר דברים המשכרים** ג **ודלא כר' יהודה** ו) **דתניא אכל דבילה קעילית** טו) **או דבש נכנם למקדש חייב: מתני'** אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה **אותו ואת בנו** טו) ד **טריפה** ה) **ויוצא דופן** ס) **(וישנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם)** (ד) טו)ז **והנושא נשים בעבירה פסול עד** יו) **שידירנה הנאה** ח) **והמטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מטמא למתים: גמ'** (ה) **ואלו כשרין באדם** יט) **מאי באותו ואת בנו אילימא אהרן** יט) **ובניו דכותיה תייש ובנו מי נהיג** כ) **והתניא** מ **אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים אלא תיישה ובנה דכוותה הכא כהנת ובנה כהנת בת עבודה היא לעולם** כ) **אהרן ובניו דכוותה הכא תייש ובנו אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר אבין עדא אמרה חנניה** יט) **אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בזכרים ובנקבות: והנושא נשים כו': תנא** נ **נודר ועובד יורד ומגרש וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה קסבר צריך לפרט את הנדר הניחא למ"ד** יג) **צריך לפרט את הנדר אלא למ"ד אין צריך לפרט את הנדר מאי איכא למימר דמדרינן ליה ברבים הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד** ל **יש לו הפרה מאי איכא למימר דמדרינן ליה**

בכל דוכתא שתויי יין ופרועי ראש: **כו)** להדי אלמנה: **כמ)** דימנין דגייז ליה: **כמ)** דקאמרי לרבנן אטו: **ג)** ידעו דבכל ענין: **נ)** נמי בעל דעת רבים ואע"ג: **נ)** דבעל דעת רבים דלא איירי: **נ)** בהודרה ברבים: **נ)** נמי הוה להו לרבנן נמי לפרושי: **נ)** שהתקין ר"ג תני רשב"ג נמחק:

ע) תוס' ג"ל והן כריתת ר' יהודה הוא הס"ד וכמש כתוספתא דכריתות פ"ש כ"י בעלמא הוא דמשיה הכי וכ"ה להדיא בשיר פ' ד' ע"ש כ"י אומר וכו'.

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ח מהלכות גירושין מקדש הלכה יח:

לא ב מיי' שם הל' טו:

לב ג מיי' פ"ג שם הלכה ג:

לג ד מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הל' י:

לד ה מיי' שם פ"ג הלכה ד:

לה ו מיי' שם פ"ב הל' ט:

לו ז ח מיי' פ"ו מהל' גירושין מקדש הל' ט:

לז ט מיי' פ"ב מהל' שחיטה הלכה יח סמג עשין נח קעף ג:

לח י מיי' פ"ו מהלכות גירושין מקדש הל' ט:

לט כ מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה ה ופ"ד מהלכות נדרים הל' ה טור ש"ע י"ד סימן רכח קעף יד:

מ ל מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה ח ופ"ד מהלכות נדרים הלכה ה טור ש"ע י"ד סימן רכח קעף כג:

פניני רש"י

קפח. כגון גדול מתוך עוברי גרמא קטנה מקופחת לגון אחר קפח לרוך הרכה ופלוסופו שמוע ונולע למכוער הוי:

(ברכות נח:)

עד שידירנה הנאה. עד שילול הנאה. ממנה לגרשה...

(גיטין לה: ד"ה עד שילול)

נודר בנקבות. הס ונכו:

(תולין עח: ד"ה בנקבות)

ואינו נוהג בזכרים. לתון מוסלין לנכו הלב ואס אתו זכר מוכר לשמוע בנו וכמו:

(תולין עח:)

רבינו גרשום

הוה אמינא שית דידיה. חדא ושית דכרעיה חדא: משם ראיה דלא אמר ליה כמותך ירבו משום שבחא. אלא כך אמר ליה כמותך ירבו אצבעות יתירות בממזרי ונתיני שבישראל כדי שיהו ניכרין ויתמעטו שיפרשו ישראל מהן מלהתחתן בם: מר סבר. ר' דפוסל בחישותא אתחלא ליה בימין שהרי אין כוחה יתר משאול והרי מום: סומקא גיהיא. אדום ביותר: באריכא שמיטא סניא. ארוך ודק ופרצופו בולט הרבה לתוץ וסגוי הוא לראות הרי מום: בהוק. לבן הוא יותר מדאי דהוי ננס: טפח כלי חרש שחור: בהדי מומי בעי למיחשביה משום דכולהו דמתני' לאו מומין נינהו אלא משום דאין שוה בזרע של אהרן הוא דאסור. שיכור מחיל עבודה בפרוש בתמיד: בשאר המשכרין דלר' יהודה במיתה ע)ולרבנן באזהרה ופלוגתייהו בספיפא. דלדולין תלתול: אותו ואת בנו. כהנים כשרים לעבודה ביחד וכן כהן טרפה ויוצא דופן כשר לעבודה: הנושא נשים בעבירה. כגון אלמנה לכהן גדול וחלוצה לכהן הדיוט פסול עד שידור מהן הנאה שיגרשן: נודר הנאה ועובד עבודתו על גבי המזבח ולכשירד מעבודתו מגרש דלא צריך לגרש קודם שיעבוד: וניחוש. דלא לישרייה לעבוד קודם שיגרש דלמא בתר דעבד עבודה אזיל לגבי חכם ושייל על נדריה ושרי ליה חכם ואישתכח דלא מגרש: קסבר. האי דאמר נודר ועובד קסבר דצריך לפרוט מה נדר וכיון דפרש לחכם שנדר לגרש אשתו הפסולה לו לא קא שרי ליה חכם ההוא נדר: דמדרינן. ליה לפני רבים דמגרשה ולא מצי מיפר חכם:

ס) וכ"כ ג"כ דעת הסמ"ק ז"ל דשיכור כשאר משכרין שמצד היה יכול להפר ולכך אין שוה בזרע של אהרן הוא דאסור. שיכור מחיל עבודה מפורש במסכת זבחים: בשאר המשכרין דלר' יהודה במיתה ע)ולרבנן באזהרה ופלוגתייהו בספיפא. דלדולין תלתול: אותו ואת בנו. כהנים כשרים לעבודה ביחד וכן כהן טרפה ויוצא דופן כשר לעבודה: הנושא נשים בעבירה. כגון אלמנה לכהן גדול וחלוצה לכהן הדיוט פסול עד שידור מהן הנאה שיגרשן: נודר הנאה ועובד עבודתו על גבי המזבח ולכשירד מעבודתו מגרש דלא צריך לגרש קודם שיעבוד: וניחוש. דלא לישרייה לעבוד קודם שיגרש דלמא בתר דעבד עבודה אזיל לגבי חכם ושייל על נדריה ושרי ליה חכם ואישתכח דלא מגרש: קסבר. האי דאמר נודר ועובד קסבר דצריך לפרוט מה נדר וכיון דפרש לחכם שנדר לגרש אשתו הפסולה לו לא קא שרי ליה חכם ההוא נדר: דמדרינן. ליה לפני רבים דמגרשה ולא מצי מיפר חכם:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ס"ל ממם כ"ל ומיכא הוא נמחק:

(ב) שם במשנה מן המובחר (רבי עקיבא) תל"מ וע"ב ס"ל ר"א בן יעקב:

(ג) גמ' מאן נמי לובקיאני:

(ד) שם במשנה הנושא כל"ל ואות ו' נמחק:

(ה) שם אלו כשרין בתחס וכו' מאי אותו כל"ל ואות כ' נמחק:

(ו) רש"י ד"ה למעוט וכו' ויבוין לכאיני:

גליון הש"ס

מתני' ההרש. עיין לעיל דף ל ע"ל תוס' ד"ה מה:

תורה אור

גמ' א) וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי אִישׁ מִדְיַן וְאֶצְבְּעֹת יָדָיו וְאֶצְבְּעֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאֹרֶבַע מִסְפָּר וְגַם הוּא יֻלַּד לְהָרָפָה:

(שמואל־ב כא, כ)

ב) וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי אִישׁ מִדְיַן מָדוֹן וְאֶצְבְּעֹת יָדָיו וְאֶצְבְּעֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאֹרֶבַע מִסְפָּר וְגַם הוּא יֻלַּד לְהָרָפָה:

(שמואל־ב כא, כ)

ג) וְאָנֹכִי הִשְׁמַדְתִּי אֶת הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר כְּגֹבַהּ אֲרָזִים גָּבְהוֹ וְחָסֹן הוּא כָּאַלּוֹנִים וָאַשְׁמִיד פִּרְיוֹ מִמַּעַל וְשָׁרָשָׁיו מִתָּחַת:

(עמוס ב, ט)

רש"י ד) יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר:

(ויקרא י, ט-י)

שיטה מקובצת

ג) וברגליו כו': **ג)** מלחמה בגת תי' וכתיב נמחק: **ג)** ושש עשרים וארבע מ"ם בגנותיה משתעי קרא ומ"ם בשבחיה משתעי קרא אמר רבה למה לי דכתב שש: **ד)** חמש בהא ושבע בהא: **ה)** אתחלא ליה בימין ומ"ם בריותא יתירתא אתחלא ליה: **ו)** והקפח ס"א והכיפח: **ז)** שוטה בבהמה: **ח)** התלתולין פסולין: **ט)** סומקא גיחיא (לבקן) איני: **י)** קפח ס"א והכיפח מאי כיפח אילימא נכפה הא תנא ליה חדא דתנן נכפה אפילו אחת לימים אלא דתני רב זביד וכו': **יא)** איני והאמר ר' אבהו: **יב)** מהן טפיח אות ר' נמחק: **יג)** שכור אחולי מיחל עבודה דכתיב יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך וכתיב להבדיל בין הקדש ובין החול: **יד)** מומי בעי למיחשב חיבות דמחלי עבודה נמחק: **טו)** חלב ודבש ונכנס: **טו)** בנו וטריפה ויוצא: **יו)** שידירנה. ס"א שידיר: **יח)** באדם וכו' מאי אותו ואת בנו: **יט)** אהרן ובנו דכותיה גבי בהמה תיש: **כ)** אהרן ובנו אות ר' נמחק: **כא)** מה"ד רבי סבר: **כב)** בוהק לינשל"ש (שמתוך) שלבן: **כג)** תיבות הבאין מחמת נמחק: **כד)** מלכות ות"כ **ע)**ר' יהודה היא הס"ד (והשאר נמחק) ומה"ד מתני' אותו ואת בנו: **כה)** בס"א שמע מכם דמשום דאסורה לו: **כו)** יין כראמרינן

גמ' ע)ואצבעות **ג)**[אמת כט: וש"נ] **ג)**[נ' הטעות דקתני ג' ועיין תוס' ד"ה ואצבעות] **ד)**[כרמות נמ: ע"ש בכ"י] **ה)**[פי' מרוך ודק שגמי] **ו)**[תוס' ערוך ערך אמטו ב] **ז)**[תוספתא פי' ולא קלר כתמצע ערוך ע' אמצע] **ח)**[יומא עו. מיל ד. וע"ש היטב סנהל' ע: שבועות כב. כרימות יג:] **ט)**[ע"ש ג"כ ועיין בתוי"ט וס"ק ע)][גיטין לה:] **י)**[תולין עח: **יא)**[ג"ז אם **יב)**[גיטין לה: **רש"י יג)**[ע' כ"י ברכות לג: וכ"י אם מ: **יד)** עיין ל"ק **תוס' טו)**[וע' היטב תוס' זבחים יד: ד"ה שיכור] **טו)** ל"ל משמע דכל עגין ל"ק **יו)** עיין ל"ק